

Het Steenuiltje

Seizoensblad van
IVN afdeling Munstergeleen

Winter 2011

Inhoud

Winter 2011-'12	3
Winterboekje / Scouting	6
Bomen in en met de gemeente Sittard-Geleen	7
Wandeling "Nacht van de Nacht"	10
Persbericht Máximaboom	12
Vermiste bomen	13
Lijst van herdenkingsbomen Koninklijk Huis	15
Foto's Máximaboom	16
Lintjesregen voor bomen	17
Opwaarderen buitengebieden	18
Jeneverbes	19
Recept watergruwel	20
Bomen in de mythologie	21
Vogelexcursie 13 november	22
Nieuwe trompetboom voor het Stadspark	24
Faunavriendelijke tuin	26
Willy Hamers 89	27
Nieuwe leden & boeken, steun	28
Contributie	29
Bestuur	30

Colofon

Het Steenuiltje is het seizoensblad van de afdeling Munstergeleen van het IVN

Verschijningsdata: 21 maart, 21 juni, 21 september, 21 december

Redacteur: Ben Bongers , i.s.m. Toos van der Vring & Jo Heinemans (foto's)

tel.: 046 – 4522685 E:

b.j.j.m.bongers@home.nl

Het kopieerwerk is verzorgd door:

*Artikelen die niet zijn ondertekend zijn
geschreven door de redacteur*

Kopij aanleveren: voor de eerste dag
van de maand waarin het blad verschijnt

Winter 2011-'12

Het seizoen 2011 zal ons nog lang heugen. Na een droog voorjaar volgden een natte zomer (waardoor het tijdelijk uitgedroogde vennetje toch weer aan zijn naam kon beantwoorden) en alweer een droge herfst met een overvloed aan zonneschijn in onze streken terwijl de rest van het land in de mist zat. Wij voelden ons bevoorrecht en in de Heemtuin viel veel te genieten, al was het herfst. In de maand oktober stond de poort op vier van de vijf fraaie zondagen open voor bezoekers. Op 16 oktober was er de herfstwandeling van de gezamenlijke afdelingen van de Regio Westelijke Mijnstreek, georganiseerd en verzorgd door IVN Sittard-Geleen en IVN Munstergeleen, op 23 oktober kwam een heemkundevereniging uit Landgraaf langs. Buiten deze groepen hebben nog vele andere wandelaars de Heemtuin bezocht. Soepel omspringen met de openingstijden en aanpassing aan de weersomstandigheden kan nog een boel mensen plezier doen en daar zijn we voor.

Op zaterdag 1 oktober hebben bestuur en vrijwilligers zich beraden over de toekomst van IVN Munstergeleen en in het bijzonder de Heemtuin. Besloten werd dat de wervingsactie zoals die al was aangekaart in het herfstnummer van het Steenuiltje zal worden doorgezet. Het bestuur neemt de verantwoordelijkheid voor de begeleiding van de nieuw aangeworven vrijwilligers in eigen hand en zal mede daarom ook zelf het beheer over de Heemtuin gaan uitvoeren, met dank aan Marc Houben voor zijn jarenlange inzet. De coördinatie zal nu berusten bij Hub Mulders & Harrij Gijsen.

De aangemelde vrijwilligers hebben bijna allemaal (14 van de 15) gehoor gegeven aan de oproep op zaterdag 26 november naar de Heemtuin te komen en daar de mogelijkheden te bespreken: een beperkte inzet van bijvoorbeeld 2 zaterdagen in een jaar bij oproep, of regelmatige deelname aan de werkzaamheden. Het enthousiasme van de aanwezigen wettigt de verwachting dat een uitbreiding van de huidige vaste vrijwilligersgroep is te verwachten. De vragen van sommigen hebben de wenselijkheid van een beheerplan voor de Heemtuin duidelijk gemaakt. Een beheerplan geeft nieuwkomers snel inzicht in wat er gedaan moet worden (wel steeds in overleg met de coördinatoren) en kan zorgen voor een goede spreiding van het vrijwilligerspotentieel over de seizoenen. In de winter die nu voor de deur staat is gelegenheid om aan het beheerplan te werken.

Op 1 oktober is ook het terugtreden van Jo Heinemans wereldkundig gemaakt. Aan een beschrijving van wat Jo voor IVN Munstergeleen jarenlang als beheerder gebouwen en materiaal en sinds 2009 als penningmeester heeft gedaan valt niet te beginnen. Jo hoorde zozeer bij de Heemtuin dat we ons die eigenlijk niet kunnen voorstellen zonder zijn persoon. De beheerstaak wordt niettemin per 1 januari 2012 overgenomen door Pierre Wijnen. De laatste is al weken bij de eerste in de leer en samen werken zij aan het aanhangwagentje dat voortaan het stroomaggregaat en overig materiaal naar de Heemtuin zal vervoeren.

De functie van penningmeester zal met ingang van 1 januari 2012 worden overgenomen door Fred Penners.

Van Marc Houben en Jo Heinemans zal officieel afscheid worden genomen op de jaarvergadering van 6 maart 2012.

In de middag van zaterdag 1 oktober hebben de vrijwilligers genoten van een uitgebreid bezoek aan de tuin van de familie Wilders aan de Oppevenerweg te Oirsbeek. Als u de moeite neemt de kleuren zelf bij de foto's hiernaast te bedenken (waarschijnlijk kunnen wij Het Steenuiltje niet meer afdrukken in kleur) krijgt u een indruk. Wij konden daar zien hoe prachtig particuliere tuinen kunnen worden door de combinatie van veel liefde, groene vingers en een beetje geluk.

In de late namiddag verzamelden we ons weer voor een maaltijd in de Heemtuin. Even leek het erop dat we het zonder bier moesten stellen, maar het euvel werd toch nog verholpen, zie de laatste foto op de pagina hierna. Met de vrijwilligersdag, in 2011 dus de allereerste dag van oktober, wordt traditioneel het seizoen afgesloten. Maar dat betekent niet dat IVN Munstergeleen in winterslaap kan gaan. Na de activiteiten waarvan boven al acte is gegeven is het de hoogste tijd voor het samenstellen van het jaarprogramma 2012. Dat is intussen ook gelukt. U vindt het in dit nummer.

Daarna is het: blad opruimen, nog eens blad opruimen en alweer blad opruimen. En veel snoeien, snoeien, snoeien ...

U bent in 2012 niet alleen welkom als deelnemer aan de activiteiten of bezoeker maar ook als medevrijwilliger om de Heemtuin te behouden als uw eigen aards paradijs.

IVN Munstergeleen wenst u fijne feestdagen en voorspoedig 2012.

Winterboeket

Hub Mulders deed voor hoe de boeren vroeger *wösje* maakten na het knotten van de wilgen. Je neemt een buigzame twijg (*'ne witsj*) en gebruikt die als touw. De *wösj* of *wösje* leverden de hele winter door bindmateriaal voor allerlei klussen. Wat je aan het eind van de winter over had stookte je op (toen mocht dat nog) of gebruikte je voor de tuin of houtwal. Hier fleuren de *wösje* de winterklaar gemaakte vijveroever op.

Op 26 november was een groep van scouting Munstergeleen in de Heemtuin. Zij hadden eerst 'n rondleiding van 'n uur, daarna 'n speurtocht met opdrachten. De schoolwerkgroep zorgde voor een leuke middag voor de scouts.

Bomen in en met de gemeente Sittard-Geleen

Over bomen kun je bomen. Dat is precies wat er gebeurd is in de afgelopen maanden.

Wat kan er aan de hand zijn met bomen?

Ze groeien vanzelf of worden geplant (in de regel is het dan: *boompje groot, plantertje dood*), versieren de openbare ruimte of staan in de weg, staan fraai in bloei maar laten die bloesem ook vallen, net als de gewenste of ongewenste vruchten, we genieten van de herfstkleuren maar de herfstbladeren verstoppen onze tuinen, plantsoenen, riolen en zouden als de zon niet zo rijkelijk had geschenen ons spoedig depri hebben gemaakt. En de zon mocht dan wel schijnen, maar toen werd de hele sfeer alsnog bedorven door die verschrikkelijk ronkende bladblazers (hoe is het in hemelsnaam mogelijk ... - kan de gemeente de in het publieke domein recreërende medemens ook voorzien van oorkleppen a.u.b.?).

Twee dingen zijn zeker: bomen staan daar maar te staan, terwijl mensen graag bewegen. Maar bomen worden wel ouder dan mensen. En die dingen botsen – soms letterlijk. De ene mens wil de boom uit de weg geruimd zien, de andere vindt het belang van de boom groter dan dat van de mens.

Arme gemeente die alles wat met mensen & bomen te maken heeft moet reguleren.

En zo ontstaat de behoefte aan een bomenbeleidsplan (bbp).

De gemeente Sittard-Geleen is bezig een bbp te ontwikkelen. Daar komt heel wat bij kijken. Een visie moet worden geformuleerd op basis waarvan een plan kan worden gemaakt en regels kunnen worden opgesteld.

Formeel traject: commissievergaderingen, notulen, concept-bbp, hoorzitting en, uiteindelijk, raadsvergadering.

Waar gaat het over? – over beleidskaders, groenvisie, kapvergunning, boomstructuur, mede op basis van opgedane ervaringen (tegenwoordig valt dan de term *pilot*).

In september 2011 had de gemeente een bbp in concept klaar en vond ten gemeentehuize een overleg plaats tussen wethouders en gemeentelijke medewerkers met vertegenwoordigers van de drie IVN-afdelingen van Sittard-

Geleen/Born, die geruggesteund worden door een bomenwerkgroep samengesteld uit de drie afdelingen.

Op 1 december jl. vond de commissievergadering plaats ter voorbereiding van de raadsvergadering waarin over het bbp zou worden gestemd. De drie IVN-afdelingen hebben bij die gelegenheid bezwaar aangetekend tegen het voorliggende bbp. Voornaamste bezwaren van IVN-zijde:

- de **monumentale bomen** (die een bijzondere categorie zouden moeten vormen) zijn ondergeschoven in de ‘primaire structuur’
- de **regelgeving** is niet uitgewerkt.

Verschillende fracties namen dit standpunt van IVN over en het gevolg was dat het bbp wordt aangehouden en IVN alsnog zal worden gehoord en inspraak krijgt voordat het het bbp naar de Raad gaat.

Hoe het verhaal verder gaat zult u in een volgend jaar te horen krijgen.

Hier is een multiple choice-vraag voor u bij de foto hiernaast:

Kruis aan wat u van toepassing acht:

Het gaat hier om een

- Primaire bomenstructuur*
- secundaire bomenstructuur*
- tertiaire bomenstructuur*
- quartaire bomenstructuur*

Hiernaast: Jo Heinemans legt de laatste hand aan het aanhangwagentje voor het stroomaggregaat dat om begrijpelijke redenen niet meer in de Heemtuin zal worden achtergelaten. Jo werd bij het werk geassisteerd door Pierre Wijnen en Harie Diederens.

Wandeling “NACHT van de NACHT” op 29 oktober

Thema: “BELEVENISWANDELING”

Weer: bewolkt – 11 graden – droog – windstil

Aantal deelnemers 21 personen
waaronder ook jeugd!

19.15 uur verzamelen we ons bij
IJSboerderij Coumans op de Wintraak
bij Munstergeleen.

Onze gidsen Toos van der Vring en
Gerrit Haak van IVN Sittard-Geleen &
Munstergeleen staan ons al op te
wachten.

Simon Koenders kan deze wandeling niet gidsen vanwege zijn gezondheid.

Hij laat ons groeten en wenst ons een fijne wandeling toe. Huub Mulders neemt voor hem waar.

We krijgen een kaart uitgereikt van de milieufederatie Limburg met het verzoek deze thuis in te vullen en een uiltje als magneet te gebruiken.

We kijken richting Sittard - wat een licht! Is dit nodig?

Zou het niet met wat minder toe kunnen?

We lopen het Hondskerk gebied in. Hub Mulders geeft uitleg over de houtsculpturen, die we onderweg tegen komen, van Roel van Wijlick.

Info hierover zie www.boomtotbeeld.nl De afbeelding van bijen en een raat bij de acaciabomen en later de druiventrossen bij de druiven aanplant van Munstergeleen.

Bij de Lei Hoen Poel en het kruis wordt verteld dat dit een plek is ter nagedachtenis aan alle overleden IVN leden van Munstergeleen.

We zijn onderweg heel stil en luisteren naar de nachtelijke dierengeluiden. We horen o.a. de bosuil.

Vanaf grote hoogte kijken we over Geleen met de verlichting van o.a. DSM. en de kunstijsbaan. Zou het ook wat minder kunnen?

Onze zintuigen worden geprikkeld. We voelen aan een bewerkte boomstam.

Wat stelt dit voor? Het is een das en...we hebben het allemaal goed!

Toos laat ons ook de tonderzwam voelen en vertelt hier over.

Zij leest ook een gedicht voor, getiteld 'Moeder', heel indrukwekkend zo in het nachtelijk bos.

We lopen alles in het donker, alleen bij trappen worden we, voor de veiligheid, even bijgelicht.

Bij de Heemtuin van Munstergeleen worden we ontvangen met koffie en thee.

Ook is de tuin sfeervol verlicht en staat er een vuurkorf gezellig te branden.

Wat hebben Els Rongen, Toos v.d.Vring en Jo Heinemans dit fijn verzorgd.

We hebben gelegenheid wat met elkaar te praten en Toos leest ook nog een poëtisch verhaal voor over de Windraak met de Heemtuin.

Er wordt ook verteld dat de tuin wordt onderhouden door vrijwilligers op de zaterdagmorgen. Wilt u deze gezellige ploeg versterken neem dan contact op met een van de bestuursleden. In overleg kan er ook op een andere dag gewerkt worden.

De tuin is voor publiek open op de zondagen vanaf april tot eind oktober en op afspraak. Meer info zie www.ivnmunstergeleen.nl

Tot slot wordt iedereen bedankt die heeft meegewerkt aan de excursie.

We lopen met elkaar door het donker naar de parkeerplaats en wensen elkaar goed thuis.

Betty Dijkstra

Persbericht plant- en onthullingsceremonie Máximaboom

Vrijdag 18 november jl. is in Munstergeleen een Máximaboom geplant op de hoek van de Burgemeester Smeetsstraat en de Schoutenstraat. Binnen de grenzen van de huidige gemeente Sittard-Geleen is deze boom de achtste (mogelijk de negende) die sinds 1898 (of eerder) is geplant voor een lid van het Koninklijk Huis. In 2011 vierde Prinses Máxima haar veertigste verjaardag en was het 10 jaar geleden dat zij het Nederlanderschap kreeg toegekend. Haar naam vormt bovendien een chronogram: 2 x M + 1 x X + 1 x I = 2011.

Het initiatief tot het planten van een Máximaboom werd genomen door IVN Munstergeleen en dit initiatief werd al in het vroege voorjaar van 2011 door de gemeente overgenomen.

Onder een stralend oranjezonnetje kwamen die vrijdagmiddag een groot aantal genodigden en inwoners van Munstergeleen bijeen. Twee klassen, groep 7, van de basisschool van het dorp luisterden de ceremonie met hun aanwezigheid en hun optreden op.

Het publiek werd verwelkomd door Pierre Wijnen, voorzitter van de IVN-afdeling, en toegesproken door Ben Bongers, secretaris en initiatiefnemer.

Twee namens de gemeente aanwezige wethouders, mevrouw Els Meewis-Stans en de heer Berry van Rijswijk, gingen voor in het planten en vervolgens hanteerden alle kinderen de schop. Daarna feliciteerde mevrouw Meewis de gemeenschap van Munstergeleen met de aanwinst en vroeg de kinderen goed voor de boom te zorgen zodat zij zijn volle wasdom zouden meemaken.

Vervolgens onthulden de beide wethouders het chronogram door de IVN-vlag weg te trekken van het zuiltje dat bij de boom is geplaatst. Een messing plaatje op dit zuiltje draagt de naam MAXIMA, uitgevoerd als chronogram, en een toelichting.

De kinderen hadden speciaal voor de gelegenheid het 1ste en 6de couplet van het Wilhelmus ingestudeerd en brachten deze beide coupletten op voorbeeldige wijze ten gehore.

De ceremonies werden beklonken met een glaasje oranjebitter – voor de kinderen was er oranjefris. In het jeugdhuis aan de Geldakkerstraat kon worden nagepraat onder het genot van koffie met vlaai.

Vermiste bomen

Beatrixboom Geleen

(Beatrixlaan)

Tekst op het plaatje aan het hekwerk:

Geplant ter gelegenheid van de vijftigste verjaardag van Hare Majesteit de Koningin.

Ter gelegenheid van de plant- en onthullingsceremonie van Máximaboom en –chronogram is een speciaal nummer van *Het Steenuiltje* verschenen. Daarin waren zes herdenkingsbomen in verband met leden van het koninklijk huis verzameld, maar de lijst was niet compleet. Natuurlijk had de Beatrixboom aan de Beatrixlaan in Geleen niet mogen ontbreken (hierboven).

Hiernaast: op de binnenplaats van Kasteel Limbricht staat een prachtige treures – *fraxinus excelsior pendula*. In 2008 is hij door Harrie van Gassel voorgedragen voor het Landelijk Register Monumentale Bomen. Zijn aantekening *Herdenkingsboom uit 1880 (geboorte Wilhelmina)* gaat waarschijnlijk terug op Math. Vleeshouwers die in 1999 dit plantjaar heeft vastgesteld (overgenomen door Frank Keyzers in *Historisch Jaarboek Land van Zwentibold*, 2005). De boom is dus misschien wel de oudste herdenkingsboom van Nederland en zou een rol kunnen gaan spelen in verband met de viering van 200 jaar Koninkrijk der Nederlanden 2013-2015.

De treures van Kasteel Limbricht: misschien de oudste herdenkingsboom van het land

Lijst van herdenkingsbomen Koninklijk Huis in Sittard-Geleen

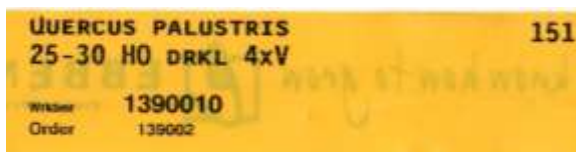
1. Wilhelminaboom (*fraxinus excelsior pendula* - treures): binnenplaats Kasteelhoef Limbricht, 1880 (volgens Math. Vleeshouwers) of 1898 (naam 'Wilhelminaboom' volgens de overlevering; leeftijd volgens Landelijk Register Monumentale Bomen: 130 jaar; de boom wordt besproken in het Jaarboek voor het Land van Zwentibold 2005)
2. Julianaboom (*aesculus hippocastanum* – witte paardekastagne): voor café-brasserie De Kestaaanjeleboom in Grevenbicht, 1909
3. Juliana – Bernhardboom (*quercus coccinea* – scharlaken eik): Agricolastraat / hoek Emmastraat, Sittard, 1937
4. Juliana – Bernhardboom (*tilia europaea pallida* - koningslinde): Obbichtermarkt, Obbicht 1937
5. Beatrixboom (*tilia europaea pallida* – koningslinde), Beatrixlaan, Sittard, 1988
6. Beatrixboom (*tilia europaea pallida* – koningslinde), Beatrixlaan, Geleen, 1988
7. Beatrixboom (*tilia europaea pallida* – koningslinde), Kasteelhof, Born, 1988
8. Amaliaboom (*tilia europaea pallida* – koningslinde), Markt, Grevenbicht, 2003
9. Máximaboom (*quercus palustris* – moereseik), Burgemeester Smeetsstraat / hoek Schoutenstraat, Munstergeleen, 2011

Hierboven: de Máximaboom is nog betrekkelijk mini, maar de stamomvang is toch al ruim 20 cm en hij is 3 keer in zijn leven verplaatst om de wortelkluit extra te ontwikkelen. De Máximaboom van Munstergeleen moest natuurlijk ook ouder zijn dan de Amaliaboom van Grevenbicht.

Hieronder: twee klassen, groep 7, van basisschool Munstergeleen. Goed gedaan, jongens en meisjes!

Lintjesregen voor bomen

IVN Munstergeleen doet weer mee aan NLdoet 2012 en gaat er iets bijzonders van maken. In 2012 bestaan wij 40 jaar en hoewel sinds september vanwege de inbraken onze gedachten niet meer stonden naar een jubileumviering zien wij zo de kans schoon er toch aandacht aan te besteden onder het motto *IVN Munstergeleen, 1 x 40, op zoek naar bomen, 2 x 40.*

Op zaterdag 17 maart gaan wij met extra vrijwilligers, onder wie (groot-)ouders & kinderen, op zoek naar bomen die de respectabele leeftijd van 2 x 40 jaar hebben bereikt en die dus in aanmerking komen voor de benaming *monumentale boom*. Voor Munstergeleen is een dergelijke inventarisatie nog nooit uitgevoerd en het is wel van belang te weten welke bomen onder deze categorie vallen. Een monumentale boom heeft namelijk gedurende zijn lange leven rechten opgebouwd waarmee de gemeente rekening houdt in haar bomenbeleid. Zo zullen wij als goede burgers meteen de gemeente een handje helpen.

Op die dag komen wij met alle mensen die zich hebben ingeschreven bij elkaar bij de Máximaboom (Burgemeester Smeetsstraat / hoek Schoutenstraat) om 09.30u en vandaar gaan we beginnen met de inventarisatie. Hoe we dat doen is mede afhankelijk van het aantal ingeschreven personen. Over de desbetreffende bomen worden aan de hand van een vragenlijst rapporten gemaakt over dingen als soort, kenmerken, locatie, vorm, gezondheid e.d. Kinderen zouden de rapporten kunnen opfleuren met hun ervaringen, eventueel geholpen door het internet. De rapporten worden de volgende dag, zondag 18 maart, naar de Heemtuin gebracht die dan voor de eerste keer in 2012 weer voor publiek geopend is.

De monumentale bomen (we zijn benieuwd hoeveel het er worden) krijgen een lint omgehangen dat ze mogen blijven dragen tot en met Koninginnedag.

Vergeet niet digitale foto's te maken die mogelijk vertoond kunnen worden m.b.v. een beamer. En misschien komt er wel een extra Steenuiltje van.

Al naargelang de hoeveelheid geld die het Oranje Fonds ons toekent en het deelnemersaantal (voorlopig gesteld op 35, inclusief onze eigen vrijwilligers) dragen wij bij aan een feestelijke afsluiting bij Ijsboerderij Coumans, Windraak.

U kunt zich aanmelden via www.nldoet.nl . Heeft u nog vragen? Bel naar het secretariaat van IVN Munstergeleen.

Opwaarderen buitengebieden

Het voetpad dat in 1972 werd aangelegd langs het Heijdenpad als de verbindingroute Munstergeleen-Windraak, heeft door wortelopslag en verwerking veel te lijden gehad en was sterk aan vernieuwing toe. Daarom werd er een nieuwe asfaltlaag aangebracht.

Er zullen nog 2 publicatieborden geplaatst worden.

En zo komt er een einde aan de werkgroep opwaarderen buitengebieden.

De werkgroep is voortgekomen uit de buurtschouw die door de gemeente Sittard-Geleen en het wijkplatform in 2007 in Munstergeleen werd gehouden.

Wat werd er zoal gerealiseerd?

In het middengebied tussen Sittard, Geleen en Munstergeleen werden de paden fietsvriendelijker gemaakt door ze te verharderen.

Er werd met de school jeugd \pm 7 hectare nieuw bos aangeplant in dit gebied.

In de omgeving van Windraak werden oude paden weer in ere hersteld, trappen werden vernieuwd en er kwam een nieuwe structuur van paden.

Er werd een pad aangelegd dat parallel loopt met de weg naar Windraak in verband met de verkeersveiligheid.

Graften werden in ere hersteld, langs de bosranden en paden werden de gevaarlijke bomen verwijderd.

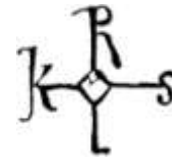
De Leo Hoen Poel werd uitgediept en van een nieuwe haag voorzien.

Op diverse plaatsen werden er nieuwe banken geplaatst.

Wandelroutes werden uitgezet voor het VVV, een daarvan is de Steenuiltjesroute voorzien van sculpturen.

Dit alles kwam tot stand door samenwerking met de Gemeente Sittard –Geleen, het Wijkplatform, de Bos groep, het IKL, VVV Limburg en IVN Munstergeleen.

Namens Wijkplatform / IVN Munstergeleen, H.M. Mulders.

De jeneverbes, *juniperus communis*,

behoort tot de cipresfamilie.

De jeneverbes is een door de wet beschermde boom. Een grote hoeveelheid treffen we aan op arme zure heidegronden op de Veluwe en in Drenthe, en een restpopulatie vinden we in Limburg. Voor het voortbestaan is het belangrijk dat er voldoende exemplaren in de buurt, maar ook vrij staan: de wind moet met name tijdens de bloei vrij spel hebben om de wolken stuifmeel te kunnen verspreiden. De grote lijster eet de kegelbessen en verspreidt hierdoor de zaden. Door konijnenvraat van jonge scheuten en door droogte van de bodem vindt er een beperkte verjonging plaats. De jeneverbes is tweehuizig, er zijn namelijk mannelijke en vrouwelijke planten. Het rijpen van de bessen strekt zich uit over twee jaar. De vrouwelijke zaadschubben vormen in het eerste jaar zwartblauwe kegelbessen, na de winter zijn ze donkerblauw.

De naam is een verbastering van het Latijnse *juniperus*, een samenstelling van 'junior', de jongere, en 'parere', verschijnen. Dit slaat op de jonge vruchten die reeds verschijnen voordat de rijpere vruchten zijn afgevallen. Jenever dankt zijn naam aan deze plant: de kegelbessen worden in deze drank verwerkt. In de middeleeuwen werd de boom als symbool van kuisheid gezien. (Op een van de onbekendere schilderijen van Leonardo da Vinci, het portret van de vrouwe Ginevera de Benci, is een jeneverbes op de achtergrond te zien. De naam Ginevera is een verwijzing naar de jeneverbes. De hedendaagse naam Jennifer is een moderne variant van Ginevera.)

Vrouwe Ginevera

Toepassingen.

In het huishouden: de bes bevat oliën die wel in bad worden gebruikt, ook worden de kegelvruchten als smaakmaker in jenever en Bénédictine gebruikt. De gedroogde kegelvruchten worden als specerij gebruikt in marinades voor wild. Zuurkool wordt met de jeneverbes gekruid. Bij het grillen van vis worden ook de bladeren gebruikt.

medicinaal: de etherische oliën verwerkt men in preparaten om de huid bij reuma en jicht mee in te wrijven, bij bronchitis worden deze oliën geïnhaleerd. Thee getrokken van jeneverbes, lavaswortel en zoethoutwortel zou goed zijn bij diarree, winderigheid en voor ontwatering van het lichaam. In de heemtuin vinden we deze Struik op de heide.

Bron: o.a. wikipedia

Recept watergruwel

Benodigheden(voor vier personen): 50 gram gerst, 50 gram boekweit(andere granen zijn ook geschikt), 100 gram krenten, 100 gram rozijnen, honing, citroen, kaneel, jeneverbessen.

De gerst en boekweit moeten in ruim water een half uur koken, voeg het sap van de uitgeperste citroen, een beetje kaneel en een handvol jeneverbessen en de krenten en rozijnen toe, en laat het geheel nog een half uur pruttelen. Laat het mengsel daarna goed uitlekken in een zeef en voeg er drie schepjes honing bij. Doe het geheel in een puddingvorm of in vier aparte bakjes en zet deze weg tot de volgende dag en giet er een bessensap overheen.

Toos van der Vring

Bomen in de mythologie

Bomen reiken naar de hemel en zijn tegelijkertijd stevig geworteld in de aarde. Mooier kun je het als Schepper aan mensen niet voorschotelen om hun verbeelding aan het werk te zetten. Bomen worden veel ouder dan mensen. En als bij een mens (als het goed is) de wijsheid al toeneemt met de jaren, hoe wijs moet een boom dan wel niet worden? De boom heeft al geleefd voordat wij er waren en als wij er niet meer zijn heeft hij nog een hele tijd te gaan. De boom heeft vóór ons al zoveel meegemaakt, dat hij best wel eens zou kunnen weten hoe het allemaal verder gaat.

Dat was wat de oudste Grieken al dachten. En voordat Apollo's orakel in Delphi de waarheidszoekers van heinde en verre aantrok was er de heilige eik van Dodona in het noordelijke Epirus, die voor oppergod Zeus het medium was om aan de mensen de toekomst te voorspellen. Hij deed dat door de bladeren van die eik zo te laten ritselen dat speciaal opgeleide priesters daaruit konden afleiden wat er ging gebeuren.

De Grieken waren niet alleen geïnteresseerd in de toekomst, maar ook in het verleden en bij alles vroegen zij zich af hoe het begonnen was. En zo was Herodotus helemaal naar het Egyptische Thebe gereisd om daar te horen dat ooit Fenicische handelaars twee vrouwen hadden geroofd. De ene hadden zij verkocht in Siwa, toen in het aangrenzende Libië, tegenwoordig nog net in Egypte. Met de andere waren zij naar Griekenland gegaan. De eerste had het orakel van Ammon gesticht die de Grieken identificeerden met Zeus, de tweede het orakel van Dodona, toegewijd aan diezelfde Zeus.

Volgens het verhaal dat Herodotus te horen kreeg in Dodona, voor de toenmalige Grieken het andere einde van de wereld, was het wat vriendelijker gegaan. Op zekere dag zouden twee duiven zijn weggevlogen uit Thebe. U mag zelf bedenken waar de eerste duif terecht kwam. De tweede duif was helemaal naar Dodona gevlogen, was daar in een eik gaan zitten en had met een menselijke stem laten weten dat Zeus hier voortaan als orakelgod vereerd moest worden. En daarmee was meteen verklaard waarom de priesteressen die oorspronkelijk het orakel bedienden *peleiades* – *duiven* heetten. Maar de voornaamste conclusie die we uit beide verhalen mogen trekken is dat het orakel van Dodona even oud moet zijn geweest als dat van Zeus Ammon in Siwa en dat is heel oud.

Vogelexcursie kasteel Erenstein 13 november

Veel mensen hebben nog nooit het ijsvogeltje gezien. Zij luisteren naar de enthousiaste verhalen van anderen, hebben er schilderijen van aan de muur hangen of bekijken foto's in natuurboeken, maar wanhopen eraan het nog eens ooit in het echt te zien.

Aan ons verscheen het die zondagochtend tot tweemaal toe. De eerste keer was alleen uw redacteur de gelukkige. Zelfs aan het geoefende oog van Jo Douven wist het die eerste keer te ontsnappen. We staken een plas over en daar ging het, in een schuine lijn over het water heen. Inderdaad: een *blauwe flits*, zoals het op de bordjes stond.

De tweede keer gebeurde het tegen het einde van de wandeling. Daar vloog het, ging even zitten in een struik, vloog nog een keer op en zette zich vervolgens op een tak waar het, perfect in profiel, minutenlang bleef zitten, zolang in ieder geval dat het ongeloofwaardig wordt als we zeggen dat het adembenemend was. Maar we stonden wel zo geconcentreerd te kijken dat andere wandelaars op ons afkwamen om ook te zien wat wij zagen.

Hoe spijtig dat ik de geheugenkaart in het fototoestel was vergeten. De afstand was pakweg 130 meter, dus we hadden het nog aardig dichtbij gekregen.

Een prachtige foto had ik ook voor u kunnen maken aan het begin van de wandeling: twee baltsende nijlganzen op een daknok – ze hadden er het grootste plezier in en een groot leven.

Op grotere afstand, op het water, zagen we nijlganzen paren; misschien waren het dezelfde. Wij leerden dat de nijlgans in bomen broedt en dat de kuikens zich als tennisballetjes uit het nest laten vallen (weer vergeten te vragen of ze dan ook stuiten).

Kraaien probeerden op te gaan in het silhouet van de bomen maar wij zagen ze. Ook zagen we een holenduif nadat we er eerst al een hadden gehoord. Kennelijk was ze even aan het pleisteren op haar trek naar het zuiden.

Tussen de talrijke meerkoeten en wilde eenden dobberden op het water twee knobbelzwanen.

Het beukenbos in lopend hoorden wij het geluid van de boomklever. Wij zochten en vonden de plaatsen in de schors van andere bomen waar ze hun beukenootjes vasthadden geklemd en op hadden gepeuzeld.

Op de wandeling over het pad met rechts het bos en links het water zagen we een enkele grauwe gans tussen de vele bastaarden en in bomen verder weg aalscholvers met wijd gespreide vleugels om die te laten drogen. Als ze ook hun snavel voor ons hadden geopend hadden we kunnen waarnemen dat ze een getande bek hebben waarmee ze hun glibberige prooi kunnen vasthouden.

Een hele groep tafeleenden (bruine kop, witgrijze flank), wilde eenden, wintertaling (gele spiegel achter).

En daar, tegen een door aalscholvers wit beschetten achtergrond, een reiger op een tak, loerend naar prooi.

In hetzelfde blikveld een juveniele fuut die opdook uit het water.

Krakeenden zowaar – vroeger moest je voor de waarneming naar de Wadden.

Een school kapmeeuwen (komma op kop) in winterkleed had een goede biotoop gevonden bij een rioolwaterzuiveringsinstallatie.

En toen zagen we dus met zijn drieën dat ijsvogeltje.

Wat jammer toch dat u er niet bij was!

Op deze nok zaten de baltsende nijlganzen

Nieuwe trompetboom voor Stadspark Sittard

De storm van 14 juli 2010 is al weer lang geleden, maar de schade was in 2011 nog lang zichtbaar in het Stadspark van Sittard. Diverse bomen van respectabele leeftijd hadden het noodweer niet overleefd. Een aderlating voor dit mooie, groene rijksmonument in het hart van de stad.

Maar er is goed nieuws.

Op woensdag 13 april ging de wens van Gerrit Haak* uit Sittard in vervulling: “een groene en bomenrijke stad ter bevordering van recreatie, gezondheid en schone lucht.” Zijn wens was een van de ongeveer tachtig lieve wensen die vorige Kerst de Rabobank-wens(kerst)bomen in de Westelijke Mijnstreek sierden. Voor de realisatie van de mooiste wens, die van Gerrit Haak, stelde de bank een bedrag van € 2.500,- beschikbaar.

In nauw overleg tussen Gerrit Haak, de gemeente en de Rabobank, is gekozen voor een nieuwe Catalpa, in de volksmond beter bekend als Trompetboom. Een boom waarmee Sittardenaren bij wijze van spreken zijn geboren en getogen. “En wie er als kind niet in gespeeld heeft, heeft de Trompetboom die nu in het park staat nar alle waarschijnlijkheid als romantisch decor gebruikt voor zijn of haar bruidsfoto’s.”

De nieuwe Catalpa, zo’n vijf tot zes meter hoog en met een stamomvang van ongeveer dertig centimeter, is naast de oude geplaatst. Een mooi plaatje. “De boom die er nu staat loopt nog steeds uit, maar hij is aan het einde van zijn Latijn. De nieuwe kan de oude uiteindelijk vervangen, zodat deze voor het park beeldbepalende boom in ieder geval bewaard blijft. En dat is een fijne gedachte” besluit Gerrit Haak.

Op 23 september jl. is de boom officieel aan de gemeente overgedragen. Het ceremonieel ging gepaard met activiteiten voor en door basisschoolleerlingen.

Met dank aan IVN Land van Swentibold/Born – Bron 6

Hiernaast de Catalpa>

* Gerrit Haak zal na de jaarvergadering van IVN Munstergeleen op 6 maart een lezing houden: *Mo(nu)ment voor Bomen.*

Faunavriendelijke tuin.

De laatste tijd raakt het in de mode om een tuin faunavriendelijk in te richten. Er is zelfs een hele industrie ontstaan: van egelhuisjes en vogelpaleisjes tot bijenhôtels en hommelhuisjes. Maar nodig zijn die zaken niet om een tuin faunavriendelijk in te richten. U hoeft er namelijk helemaal niets voor te doen, maar er alleen veel voor na te laten. Gooi het snoeihout niet in de groenbak, maar leg het op een hoop. Hierin kunnen zich wezels en hermelijnen vestigen; of muizen, maar dat is dan weer leuk voor de uilen. Laat afgefallen blad tussen de borderplanten liggen: in de strooisellaag van verterend blad leven allerlei dieren, van pissebed en duizendpoot tot slak en spitsmuis. Laat bladluizen, witte vlieg en andere sapzuigers met rust en wacht tot de mezen, roodborstjes en winterkoninkjes zich melden om je van die insecten af te helpen. Laissez faire, laissez aller. Hoe rommeliger je tuin, hoe rijker de fauna!!

Toos van der Vring
Bron: tuinscheurkalender

Hermelijn met woelrat!

... en al zo lang bij elkaar!

Willy Hamers is kortgeleden 89 jaar geworden. Van harte proficiat, Willy!

Nieuwe leden:

Familie Lemmens, Sittard

Familie Meijs, Puth

Mevr. Den Otter, Geleen

Nieuwe boeken

De heer Muijkens uit Geleen, natuurliefhebber en oud-secretaris van IVN Sittard-Geleen heeft onze bibliotheek al in de zomer van 2011 verrijkt met boeken over flora en fauna.

Onze hartelijke dank!

Wilt u IVN Munstergeleen steunen?

Stemt u, als u lid bent van de Rabobank Westelijke Mijnstreek, dan in 2012 op onze afdeling van IVN. De Rabobank zal in dat jaar starten met de Rabo Clubkas Campagne.

Bent u nog geen lid van de Rabobank Westelijke Mijnstreek? Zorgt u er dan voor dat u lid wordt vóór 1 januari 2012.

Laat de vijf stemmen waarover u als lid zult beschikken niet verloren gaan maar gebruik die op

www.rabobankwestelijkemijnstreek.nl/clubkas.

Uw stem is geld waard!

Contributie 2012 (rekeningnummer 4457210):

Navraag bij andere afdelingen heeft opgeleverd dat het contributiebedrag dat IVN Munstergeleen vraagt aan de lage kant is. Voor 2012 willen wij daarom het bedrag met € 1,50 verhogen, tot € 11,50.

Het abonnement op de Natuurgids was voor 2011 al verhoogd tot € 14,50 (was € 13,-). Deze verhoging kwam na onze aankondiging van de contributie 2011 in de herfst van 2010, zodat wij op dat abonnementsgeld hebben moeten toelagen.

**Contributie voor het lidmaatschap
van IVN Munstergeleen 2012:**

€ 11,50

[Abonnement Natuurgids:

€ 14,50]

**[Als u óók de Natuurgids wilt ontvangen
is het totaal:**

€ 26,-]

Bestuur:

Pierre Wijnen, voorzitter
Prevotlaan 17
6132 BM Sittard
046 4518149 E: pierrewijnen2@gmail.com

Hub Mulders, vice-voorzitter
Meishagerstraat 10
6151 BZ Munstergeleen
046 4514399 E:
h.mulders7@kpnplanet.nl

Ben Bongers, secretaris
Parallelweg 2A
6136 AN Sittard
046 4522685 E: b.j.j.m.bongers@home.nl

Harrij Gijsen, 2de secretaris
Meishagerstraat 1
6151 BZ Munstergeleen
tel.: 046 4514594

Jo Heinemans, penningmeester*
Benedictastraat 20
6137 AL Sittard
4525110 E: jo.heinemans@home.nl

Fred (G.C.) Penners, bestuurslid
Groenstraat 16
6151 CS Munstergeleen
046 4526089 E:
F.Penners@versatel.nl

Bestuursleden & schoolwerkgroep

Els Rongen
Koperslagerstraat 1
6151 DK Munstergeleen
046 4514318 E: rongen4@kpnplanet.nl

Toos v.d. Vring
Rietveldstraat 9
6132 SB Sittard
046 4511905 E:
toosdekruij@planet.nl

Coördinatoren Heemtuin: Hub Mulders & Harrij Gijsen

* rekeningnummer **4457210** t.n.v. IVN Munstergeleen
met vermelding nieuw lid.

Jo Heinemans zal per 01-01-2012 uit het bestuur treden.

Het penningmeesterschap zal worden waargenomen door Fred Penners.

Steenultje in zwartwit

Het zal even wennen zijn geweest: *Het Steenuiltje* niet meer in kleur.

U ziet het: ook hier heeft de crisis toegeslagen.

Het was mooi met al die kleuren. Maar het mooist zijn ze toch
in de werkelijkheid.

Tot ziens in 2012 in uw ook dan weer bloeiende Heemtuin!

Contributie ! - zie bladzijde 27

***Jaarvergadering 6 maart !
zie ingevoegd jaarprogramma***

Activiteitenagenda

- Wo. 21 december** IVN Stein: Natuur- en cultuurwandeling 09.00
Startpunt: IVN Steinerbos, ingang Mauritsweg, Stein
- Wo. 18 januari** idem
- Wo. 15 februari** idem
- Do. 12 januari** Regio Westelijke Mijnstreek: Lezing door R. van Heel,
Waterschap Roer en Overmaas: *Waterbeheer in Zuid-Limburg, sprankelend, bijzonder, grenzeloos.*
Plaats & tijd: IVN Sittard-Geleen, Trefcentrum, Molenstraat 42, Geleen; Info: Hans Boogaard
- Zo. 22 januari** IVN LvS/Born
Winterwandeling in Kranerbroek Vertrek 13.00 uur De Gaard
Info Jan Boumans tel: : 046-8502518
- Zo. 29 januari** IVN Sittard-Geleen
Wandeling Bomen kijken in het bos (\pm 7 km)
- Zo. 5 februari** IVN LvS/Born
Snertwandeling door Limbrichterbos Vertrek:10.00 uur
Steenakkerweg 10 Born Na afloop erwtensoep in Bron 6* Info
Fenneke Linker 046 8500815
- Do. 9 februari** Lezing: R. van Mourik: 'Het bos in het voorjaar'.
20.00 uur: IVN Trefcentrum Geleen 19.40 uur: carpoolen Sittard
- Zo. 12 februari** IVN Munstergeleen 13.30 Wintervogels kijken in de Heemtuin
o.l.v. Jo Douven & Jo Willems
- Zo. 12 februari** IVN Schinnen
Wandeling omgeving Wahlwiller; afstand 9 km over veld en holle wegen. Neem zelf proviand mee. Vertrek 09.30 IVN-lokaal Schinnen; 10.00 Gaterij 't gen Durp', Oude Baan 24, Wahlwiller
- Zo.26 februari** IVN LvS/Born
Wandeling Spaubeek en het plateau van Genhout (\pm 8 km)
- Za. 3 maart** IVN LvS/Born
Excursie naar de waterkrachtcentrale in Roermond. Max 20 deelnemers Eigen bijdrage €2,50
Aanmelden boumans19@home.nl of telefonisch bij Jan Boumans Vertrek: 12.45 uur De Gaard** Info: Jan Boumans tel: 046-8502518